

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут морського бізнесу
Кафедра «Економіка і фінанси»

Спеціальність: 051 «Економіка»

**Тема дипломної роботи бакалавра:
Розробка напрямів підвищення економічної
ефективності діяльності ДП «Адміністрація
морських портів України»**

Виконала: студентка 4-го курсу
очної форми навчання
Мокренчук М.
Керівник: д.е.н., проф. Жихарєва В.В.

Різні підходи до визначення категорії «економічна ефективність»

Джерело	Трактування
Великий економічний словник	Економічна ефективність – результат економічної діяльності, економічних програм і заходів, що характеризується відношенням отриманого економічного ефекту, до витрат факторів, ресурсів, який зумовив отримання цього результату, досягнення найбільшого обсягу виробництва із застосуванням ресурсів певної вартості.
Андрійчук Р.В.	Економічна ефективність – відношення між отриманими результатами виробництва – продукцією і матеріальними послугами, з одного боку, і витратами праці та засобів виробництва – з іншого.
Бреннер Р.	Економічна ефективність - це результат, який можна отримати, порівнюючи показники прибутковості виробництва по відношенню до загальних витрат і використаним ресурсів. Якщо перший показник вище в порівнянні з другою складовою, значить, цілей досягнуто, всі потреби задоволені.
Мельник Л. Карінцева А.	Економічна ефективність – вид ефективності, який характеризує результативність діяльності економічних систем.
Мочерний С.В.	Ефективність – це здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат.
Ошуркова Т.Г.	Ефективність підприємства - це економічна категорія, яка виражає результативність його діяльності. Економічна ефективність підприємства як показник характеризується співвідношенням результату і витрат.
Парето В.	Економічна ефективність – це отримання максимуму можливих благ від наявних ресурсів.
Савицька О.М. Саалбай В.	Економічна ефективність – результат виробничої діяльності, що виражається у вигляді співвідношення між підсумками господарської діяльності та витратами ресурсів.
Corporate Finance Institute (CFI)	Економічна ефективність (рентабельність) – це маржа, результат виробничої діяльності, що виражається у вигляді співвідношення між підсумками господарської діяльності (валовим, операційним або чистим прибутком) та доходами від реалізації

Види ефективності

Економічна ефективність роботи підприємства:

Економічна ефективність = Результати / Ресурси (витрати).

У сучасній фінансовій аналітиці показники рентабельності (ефективності виробництва) часто розраховують як співвідношення отриманого результату (різних видів прибутку) та доходів від реалізації продукції:

Економічна ефективність = Результати / Доходи від реалізації.

Соціальна ефективність полягає у досягненні соціального ефекту, появи нових робочих місць, скороченні тривалості робочого тижня, зміни рівня зайнятості людей, поліпшення умов праці і побуту, безпеки життя і т. ін. Соціальні наслідки виробництва можуть бути не тільки позитивними, але й негативними (безробіття, посилення інфляції, погіршення діяльності).

Екологічна ефективність полягає у поліпшенні екологічного стану навколишнього середовища, і визначається за формулою як співвідношення результатів і витрат на поліпшення екологічних умов виробництва.

Фактори, які впливають на економічну ефективність підприємства

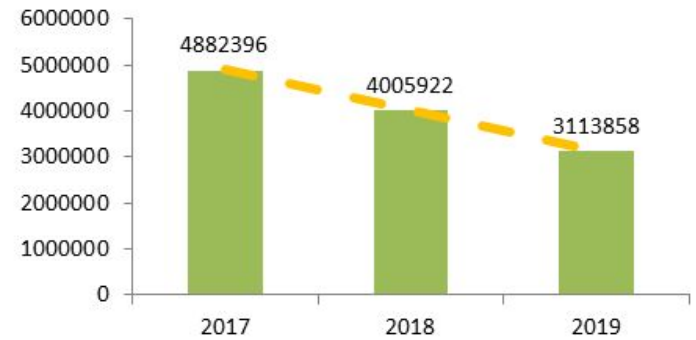
Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
<p>Прямого впливу:</p> <ul style="list-style-type: none">• законодавча політика держави з регулювання господарської діяльності;• непередбачені дії органів місцевого та державного самоврядування;• податкова система;• відносини з партнерами;• конкуренція;• рівень злочинності.	<ul style="list-style-type: none">• стан виробничої бази та характер інноваційних процесів;• рівень організації виробничого процесу;• стратегія розвитку, тактичне і оперативне планування;• забезпеченість ресурсами та ефективність їх використання;• якість і конкурентоспроможність продукції або послуг;• обсяг продажів продукції;• продуктивність праці;• система оплати праці персоналу;• система мотивації персоналу;• прямі та непрямі операційні витрати;• рівень дохідності підприємства.
<p>Непрямого впливу:</p> <ul style="list-style-type: none">• політична ситуація в країні;• міжнародні події;• кліматичні та геологічні умови;• загальна економічна ситуація в країні та галузі;• розвиток нових технологій;• ринкова кон'юнктура.	

Аналіз фінансових результатів ліяпності

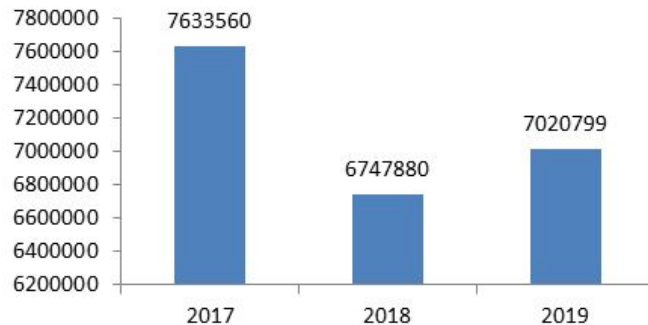
Динаміка фінансових результатів, тис. грн.

Показники	2017	2018	2019	2018 до 2017, %	2019 до 2017, %
Чистий дохід від реалізації продукції	7633560	6747880	7020799	88%	92%
Собівартість реалізованої продукції	2751164	2741958	3906941	100%	142%
Валовий прибуток	4882396	4005922	3113858	82%	64%
Інші операційні доходи	680653	746577	215393	110%	32%
Адміністративні витрати	534567	623450	873972	117%	163%
Інші операційні витрати	671233	768315	469884	114%	70%
Фінансовий результат від операційної діяльності	4357249	3360734	1985395	77%	46%
Інші фінансові доходи	73'449	36209	35860	49%	49%
Інші доходи	13571	14476	11883	107%	88%
Фінансові витрати	-	-	10247	-	-
Інші витрати	1208	3069	8388	254%	694%
Фінансовий результат до оподаткування	4443061	3408350	2014503	77%	45%
Витрати з податку на прибуток	837474	653366	383445	78%	46%
Чистий фінансовий результат	3605587	2754984	1631058	76%	45%

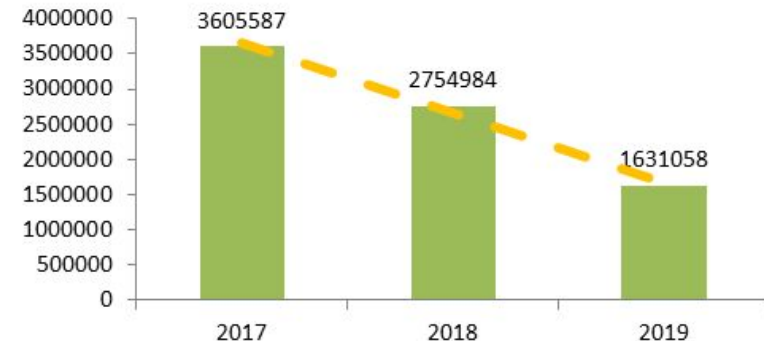
Динаміка валового прибутку, тис. грн.

Динаміка чистого доходу від реалізації продукції, тис. грн.

Динаміка чистого прибутку, тис. грн.

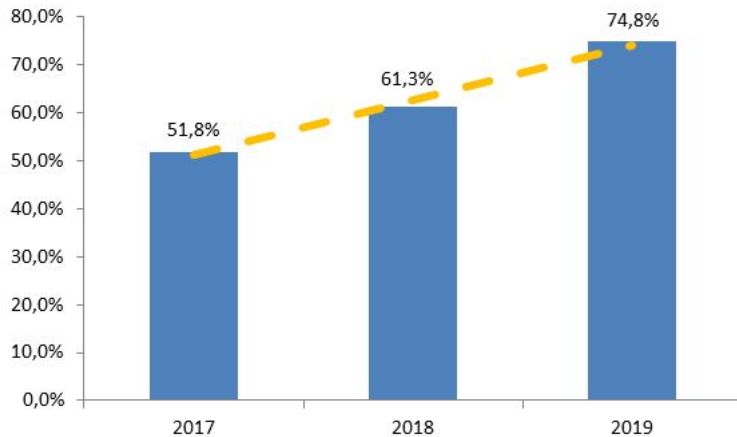

Показники рентабельності та ефективності

Показники рентабельності та ефективності

Показники	2017	2018	2019
Рентабельність за валовим прибутком, %	64,0%	59,4%	44,4%
Рентабельність за операційним прибутком, %	57,1%	49,8%	28,3%
Рентабельність за чистим прибутком, %	47,2%	40,8%	23,2%
Операційні витрати / Операційний дохід, %	51,8%	61,3%	74,8%
Коефіцієнт податку на прибуток, %	18,8%	19,2%	19,0%

Динаміка частки операційних витрат у доході від реалізації, %

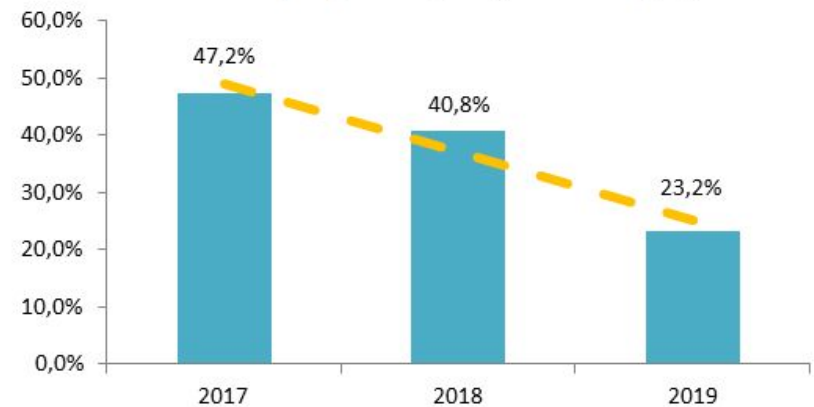
Аналіз впливу факторів на рентабельність за чистим прибутком

Показники	2017	2018	2019
Коефіцієнт податку на прибуток (Чистий прибуток / фінансовий результат до оподаткування), %	81,2%	80,8%	81,0%
Вплив структури капіталу (фінансовий результат до оподаткування / операційний прибуток), %	102,0%	101,4%	101,5%
Рентабельність за операційним прибутком, %	57,1%	49,8%	28,3%
Рентабельність за чистим прибутком, %	47,2%	40,8%	23,2%

Динаміка рентабельності за операційним прибутком (EBIT margin), %

Динаміка рентабельності за чистим прибутком (Net profit margin), %

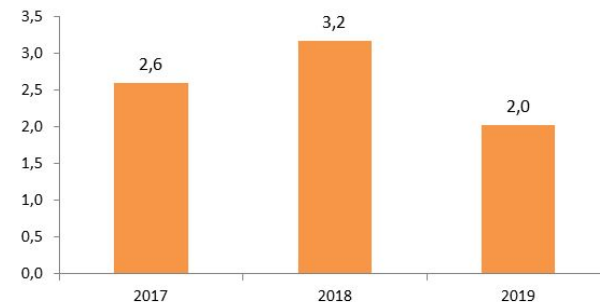

Аналіз ліквідності та ефективності використання активів

Динаміка коефіцієнтів ліквідності ДП «АМПУ»

Показник	2017	2018	2019	2018 до 2017, %	2019 до 2017, %
Оборотні активи	3845857	3440492	2016862	-11%	-48%
Запаси	230058	239474	215924	4%	-6%
Поточні зобов'язання	1476561	1084415	993169	-27%	-33%
Робочий капітал	2369296	2356077	1023693	-1%	-57%
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,6	3,2	2,0	22%	-22%
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,4	3,0	1,8	21%	-26%

Динаміка коефіцієнту поточної ліквідності, %

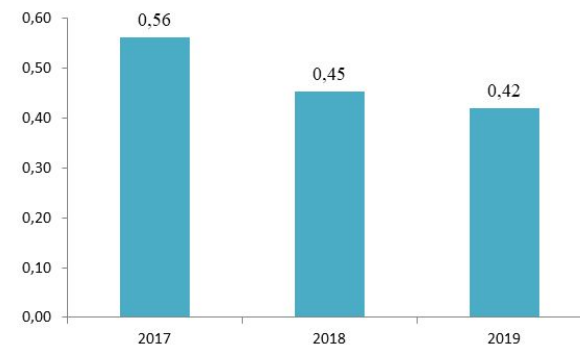
Динаміка коефіцієнту швидкої ліквідності, %

Розрахунок рентабельності активів і власного капіталу

Показники	2017	2018	2019	2018 до 2017, %	2019 до 2017, %
Чистий прибуток	3605587	2754984	1631058	-24%	-55%
Загальні активи	21517832	22028495	22123572	+2%	+3%
Власний капітал	19879489	20770154	20134528	+4%	+1%
ROA	16,8%	12,5%	7,4%	-25%	-56%
ROE	18,1%	13,3%	8,1%	-27%	-55%

Динаміка фондовіддачі, %

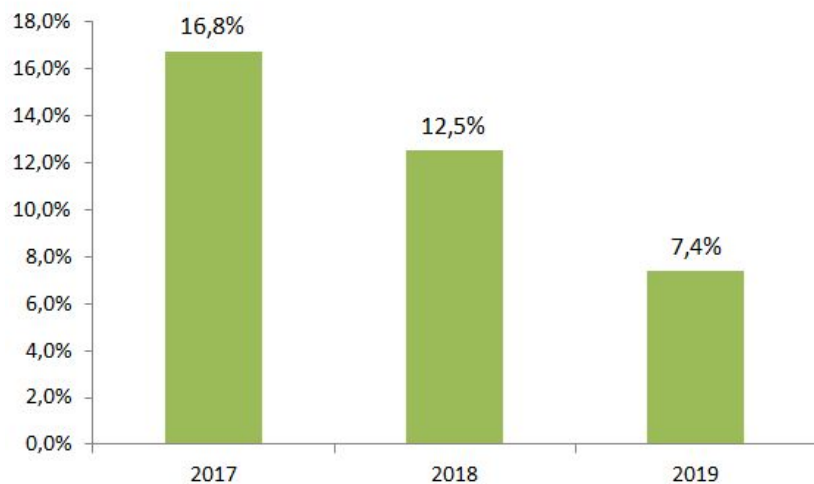

Динаміка ефективності використання основних засобів

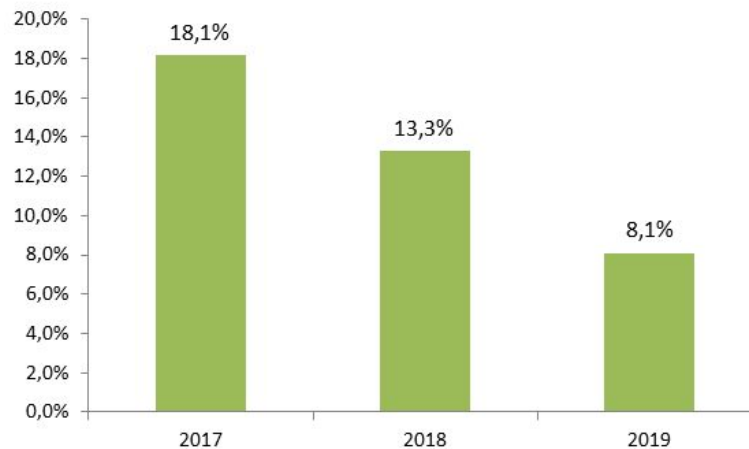
Показники	2017	2018	2019	2018 до 2017, %	2019 до 2017, %
Доход від реалізації продукції, тис. грн.	7633560	6747880	7020799	-11,6%	-8,0%
Вартість основних засобів, тис. грн.	13585946	14915895	16730402	+9,8%	+23,1%
Capital asset turnover ratio (фондовіддача)	0,56	0,45	0,42	-19,5%	-25,3%

Динаміка рентабельності активів і рентабельності власного капіталу

Динаміка рентабельності активів (ROA), %

Динаміка рентабельності власного капіталу (ROE), %

Вплив факторів на ROA

Показники	2017	2018	2019
Чистий дохід від реалізації продукції	7633560	6747880	7020799
Чистий прибуток	3605587	2754984	1631058
Загальні активи	21517832	22028495	22123572
ROA	16,80%	12,50%	7,40%
Рентабельність за чистим прибутком	47,2%	40,8%	23,2%
Оборотність активів	35,5%	30,6%	31,7%

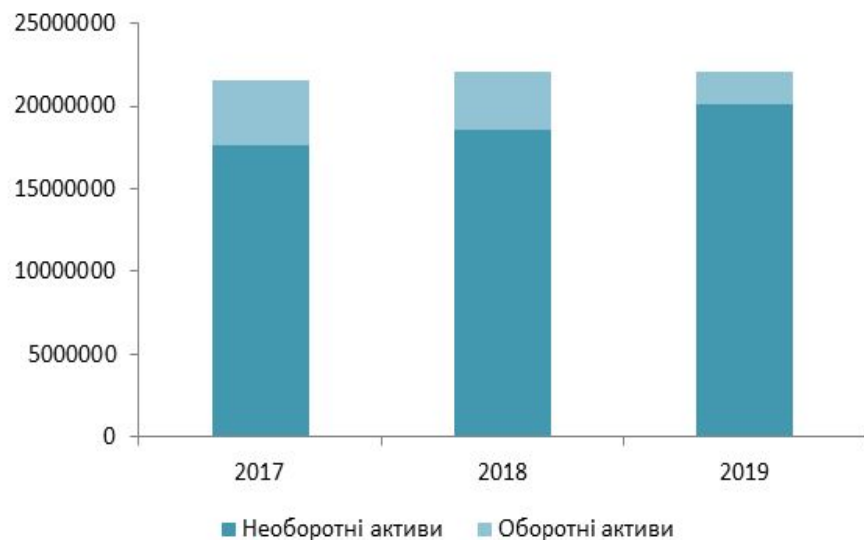
Вплив факторів на ROE

Показники	2017	2018	2019
Чистий дохід від реалізації продукції	7633560	6747880	7020799
Чистий прибуток	3605587	2754984	1631058
Загальні активи	21517832	22028495	22123572
Власний капітал	19879489	20770154	20134528
ROE	18,14%	13,26%	8,10%
Рентабельність за чистим прибутком	47,2%	40,8%	23,2%
Оборотність активів	35,5%	30,6%	31,7%
Фінансовий леверидж	108,2%	106,1%	109,9%

Аналіз динаміки та структури активів, власного капіталу та зобов'язань підприємства

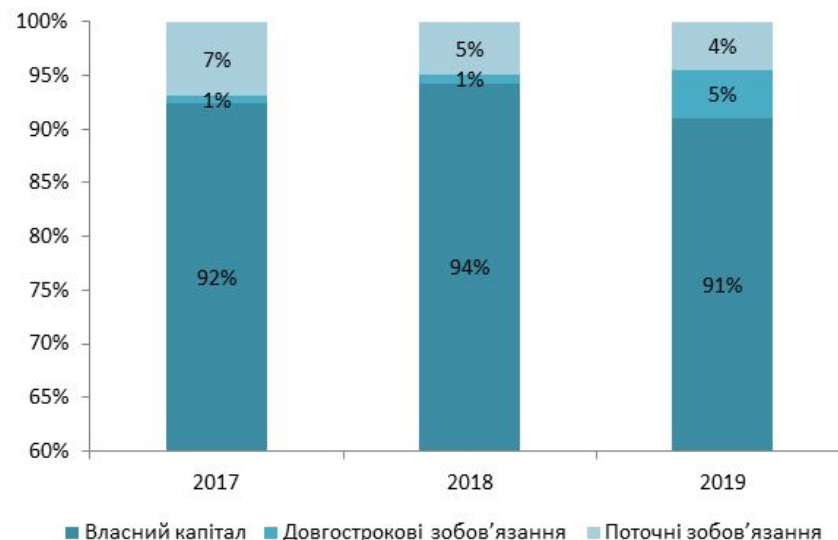
Склад та динаміка активів ДП «АМПУ» на кінець року, тис. грн.

Показник	2017	2018	2019	2019 р. до 2017 р.	
				абсолютне	відносне
Необоротні активи	17671975	18587629	20106702	+2434727	+14%
Оборотні активи	3845857	3440492	2016862	-1828995	-48%
Необоротні активи для продажу та вибуття	-	374	8	-	-
Всього активів	21517832	22028495	22123572	+605740	+3%

Склад та динаміка власного капіталу та зобов'язань ДП «АМПУ», тис. грн.

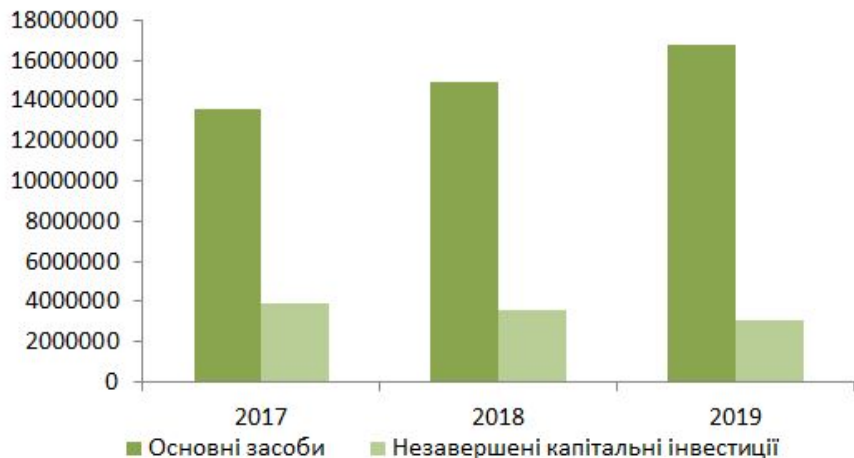
Показник	2017	2018	2019	2019 р. до 2017 р.	
				абсолютне	відносне
Власний капітал	19879489	20770154	20134528	255039	1%
Довгострокові зобов'язання	161782	173926	995875	834093	516%
Поточні зобов'язання	1476561	1084415	993169	-483392	-33%
у т. с. кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	295529	329103	217195	-78334	-27%
Загальна вартість власного капіталу та зобов'язань	21517832	22028495	22123572	605740	3%

Аналіз динаміки та структури оборотних та необоротних активів

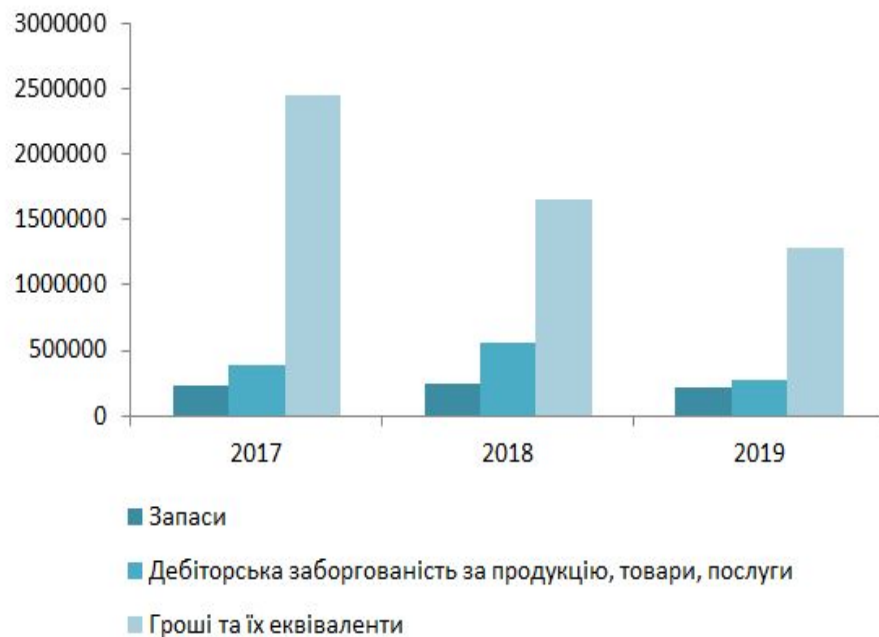
Склад та динаміка необоротних активів ДП «АМПУ», тис. грн.

Показник	2017	2018	2019	2019 р. до 2017 р.	
				абсолютн е	відносна е
Основні засоби	13585946	14915895	16730402	+3144456	+23%
Нематеріальні активи	93570	95945	60618	-32952	-35%
Незавершені капітальні інвестиції	3944940	3537811	3098334	-846606	-21%
Довгострокова дебіторська заборгованість	1080	1091	39	-1041	-96%
Інші необоротні активи				+170870	+368%
Всього необоротні активи	17671975	18587629	20106702	+2434727	+14%

Склад та динаміка оборотних активів ДП «АМПУ», тис. грн.

Показник	2017	2018	2019	2019 р. до 2017 р.	
				абсолютне	відносна
Запаси	230058	239474	215924	-14134	-6%
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги	391476	552888	277990	-113486	-29%
Гроші та їх еквіваленти	2451300	1650734	1286719	-1164581	-48%
Інші оборотні активи	773023	997396	236229	-536794	-69%
Всього оборотні активи	3845857	3440492	2016862	-1828995	-48%

SWOT-аналіз діяльності ДП «АМПУ»

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>Забезпеченість підприємства потужною інфраструктурою з високим потенціалом розвитку;</p> <p>Акумулявання цільових надходжень від портових зборів для їх розподілу в залежності від потреби та перспективи на реалізацію проектів модернізації та розвитку портової інфраструктури;</p> <p>Розвинена мережа філій підприємства;</p> <p>Законодавчо визначені стратегія та плани розвитку ДП «АМПУ» і портів;</p> <p>Кваліфікований управлінський персонал ДП «АМПУ», багаторічний досвід, постійне навчання;</p> <p>Асоційоване членство в Європейській організації морських портів та інших профільних інституціях;</p> <p>Високий рівень оплати праці персоналу;</p> <p>Участь у реалізації пілотних концесійних проектів.</p> <p>Збільшення інвестицій завдяки вдосконаленню механізмів державно-приватного партнерства.</p>	<p>Високий рівень зносу основних засобів морських портів;</p> <p>Недостатні інвестиції в оновлення портової інфраструктури;</p> <p>Невідповідність глибин у окремих портах за проектними параметрами через відсутність протягом тривалого періоду днопоглиблювальних робіт;</p> <p>Низька ефективність використання об'єктів портової інфраструктури;</p> <p>Відсутність системної кадрової політики у портах протягом останніх 20 років, кадрова «чехарда»;</p> <p>Дефіцит сучасного портового флоту та високий рівень його фізичного і морального зносу;</p> <p>Високі витрати на енергозабезпечення портів;</p> <p>Додаткове фінансове навантаження у зв'язку з наявністю на балансі підприємства непрофільних активів;</p> <p>Застарілість низки галузевих документів, які не переглядалися з часів радянського союзу;</p> <p>Неврегульованість питання землевідведення та землекористування для досягнення цілей визначених планами розвитку морських портів.</p>
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
<p>Високий експортний потенціал України;</p> <p>Можливість збільшення обсягів транзитних вантажів завдяки вигідному географічному розташуванню на перехресті міжнародних коридорів;</p> <p>Зростаючий попит на контейнерному ринку;</p> <p>Можливість розвитку попиту на ринку круїзних пасажирських перевезень;</p> <p>Мінімізація комерційних функцій держави у сфері стивідорної діяльності;</p> <p>Перехід до моделі управління галуззю «порт-лендлорд» для посилення контролю за використання земельними ресурсами в межах територій морських портів;</p> <p>Створення вільних портових економічних зон;</p> <p>Удосконалення взаємодії з іншими видами транспорту;</p> <p>Комплексна оцінка ринку завдяки створенню єдиного інформаційно-аналітичного центру портової діяльності на основі ведення відповідних реєстрів, передбачених законодавством;</p> <p>Імплементация стандартів ЄЕК ООН в галузі удосконалення торгівельних процедур.</p>	<p>Втрата транзитних вантажопотоків внаслідок переорієнтації російського та частково казахського транзиту на порти Російської Федерації;</p> <p>Недосконалість тарифної політики держави у відношенні транспортних тарифів.</p> <p>Зменшення обсягів перевантаження в портах Азовського басейну через військово-політичне протистояння на підходах до Керченської протоки та в Азовському морі, будівництва мостового переходу з РФ до АРК Крим;</p> <p>Погіршення фінансово-економічного стану підприємства в наслідок посилення фіскального навантаження та створення державою умов нецільового використання портових зборів;</p> <p>Політична нестабільність і економічна криза в Україні;</p> <p>Складність процедури залучення позикових та інвестиційних коштів;</p> <p>Конкуренція з боку портів сусідніх країн, в першу чергу, румунських та російських;</p> <p>Забюрократизована процедура та тривалий процес внесення змін до законодавства та нормативно-правової бази;</p> <p>Забюрократизована процедура оформлення вантажів у морських портах контролюючими органами.</p>

Напрямок розвитку інфраструктури

Ціль 1: Скорочення рівня зносу основних фондів, шляхом будівництва гідротехнічних споруд, інших об'єктів портової інфраструктури, розташованих у межах території та акваторії морських портів.

- Завдання 1: Створення глибоководних морських портів, шляхом проведення капітальних днопоглиблювальних робіт в акваторіях морських портів, на внутрішніх підхідних та судноплавних каналах.
- Завдання 2: Будівництво нових причалів в морських портах, в т. ч. для приймання суден типу «Panamax», «Capesize».
- Завдання 3: Будівництво на підходах та в морських портах ділянок автомобільних шляхів, зокрема підвищеної міцності.
- Завдання 4: Створення спеціально відведених місць тимчасового розміщення вантажного транспорту із забезпеченням належних умов зберігання вантажу, що відповідають діючим екологічним та санітарним нормам.
- Завдання 5: Будівництво на підходах та в морських портах мережі залізничних шляхів та припортових залізничних станцій.
- Завдання 6: Списання повністю амортизованих, морально та фізично застарілих основних засобів.

Ціль 2: Поточне утримання, реконструкція та модернізація гідротехнічних споруд, інших об'єктів портової інфраструктури, розташованих у межах території та акваторії морських портів.

- Завдання 1: Забезпечення відповідності фактичних глибин у морських портах та на підхідних та судноплавних каналах встановленим паспортним характеристикам.
- Завдання 2: Реконструкція та модернізація існуючих причалів та берегозахисних споруд.

Напрямок розвитку флоту

На балансі ДП «Адміністрація морських портів України» знаходиться 8 типів суден, загальною кількістю 126 одиниць портового флоту.

Ціль 1: Будівництво (придбання) засобів портового флоту.

- Завдання 1: Будівництво (придбання) багатофункціонального криголама для забезпечення належного рівня проведення льодової компанії в Чорноморсько-Азовському басейні.
- Завдання 2: Будівництво (придбання) спеціалізованого флоту для здійснення днопоглиблювальних робіт і збільшення обсягів днопоглиблювальних робіт власним флотом підприємства.
- Завдання 3: Будівництво (придбання) лоцманських катерів для забезпечення належного рівня надання послуг з лоцманського проведення суден.

Ціль 2: Ремонт та модернізація засобів портового флоту.

- Завдання 1: Поточне утримання, реконструкція та модернізація засобів портового флоту для скорочення рівня зносу засобів портового флоту; проведення ремонту, реновації та модернізації.
- Завдання 2: Підвищення операційної ефективності використання, планування та розподілу наявних засобів портового флоту підприємства.

Фінанси та інвестиції

Ціль 1: Перегляд та оновлення ставок портових зборів на основі затвердженої Методики формування таких ставок.

- Завдання 1: Розробити та подати на затвердження проект Методики формування ставок портових зборів;
- Завдання 2: На основі затвердженої Методики перегляд та оновлення ставок портових зборів.

Ціль 2: Своєчасна підготовка та затвердження фінансово плану підприємства на плановий період.

- Завдання 1: Оптимізація положень та строків визначених механізмом формування фінансового плану затвердженого в рамках ДП «Адміністрація морських портів України» в частині чіткості та жорсткості строків надання пропозицій до проекту фінансового плану.
- Підготовка пропозицій до нормативних та законодавчих актів щодо спрощення процедури затвердження фінансового плану. Цільові показники ефективності, які характеризують ступінь досягнення цілі – прийняття фінансового плану в рік що передує плановому.

Ціль 3: Залучення інвестицій у розвиток інфраструктури морських портів.

- Завдання: Здійснення реалізації інвестиційних проектів за зверненням сторонніх компаній за рахунок власних, залучених та/або авансових коштів на умовах самоокупності. Цільові показники ефективності, які характеризують ступінь досягнення цілі – оновлення та модернізація стратегічних об'єктів портової інфраструктури.

Підвищення ефективності соціального сектору і управління підприємством

Цілі у соціальному секторі:

Ціль 1: Проведення відповідних заходів щодо приватизації, передачі в оренду, комунальну власність та на баланс інших підприємств цілих майнових комплексів та окремо визначеного майна об'єктів соціальної сфери.

Ціль 2: Підвищення ефективності функціонування об'єктів соціальної сфери та непрофільних активів.

Стратегічні цілі управління підприємством включають:

- оптимізацію та підвищення ефективності роботи персоналу підприємства та впровадження ефективної системи мотивації шляхом впровадження чітких критеріїв ефективності роботи підрозділів,
- удосконалення системи управління підприємством шляхом об'єднання деяких філій і оптимізації чисельності персоналу та створення опорних філій, з покладенням на них функціоналу філій, що об'єднуються,
- впровадження електронних систем документообігу та ін.

ефективності діяльності ремонтно-господарчої дільниці ДП «АМПУ»

Порівняльні обсяги робіт, які виконуються силами РГД та підрядних організацій, грн.

Найменування робіт	Виконавець	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Ремонт причалів	РГД	540 000	627 000	790 000
	Підрядники	4 314 000	2 900 000	2 030 000
Ремонт доріг	РГД	529 000	1 207 000	1 500 000
	Підрядники	1 264 000	2 672 000	2 000 000
Ремонт будівель та споруд	РГД	672 000	1 262 000	1 360 000
	Підрядники	4 871 000	2 912 000	5 450 000
Ремонт залізничних шляхів	РГД	100 000	136 000	150 000
	Підрядники	3 365 000	1 876 000	3 160 000
ТО залізничних шляхів	РГД	3 800 000	3 600 000	3 700 000
	Підрядники			
Благоустрій	РГД	860 000	1 000 000	1 100 000
	Підрядники			
Всього	РГД	6 573 000	7 848 000	8 600 000
	Підрядники	13 814 000	10 360 000	12 640 000

Приклад порівняння витрат РГД та підрядних організацій

Найменування	Підрядники	РГД
Прямі витрати в т.ч.	1 252 279	1 421 457
Вартість матеріалів	1 193 571	1 361 613
Заробітна плата	9 327	8 686
Вартість використання обладнання	49 381	51 156
Накладні витрати в т.ч.	265 241	35 786
Загальновиробничі витрати	9 178	35 786
Прибуток	2 161	0
Адміністративні витрати	981	0
ПДВ	252 920	0
Усього по акту	1 517 520	1 457 243

Економія витрат за одним актом складає:

$$1517520 - 1457243 = 60277 \text{ грн.}$$

Динаміка середньооблікової чисельності робітників

Промислово-виробничий персонал	2017		2018		2019	
	чол.	питома вага, %	чол.	питома вага, %	чол.	питома вага, %
ІТР	6	20%	6	18%	7	19%
Робітники з відрядною оплатою праці (фахівці з ремонту доріг)	8	27%	9	26%	9	24%
Робітники з погодинною оплатою (двірник, прибиральниця)	16	53%	19	56%	21	57%
Усього	30		34		37	

Витрати РГД на послуги підрядників у 2019 році склали 12 640 000 грн. З урахуванням обсягів підрядних робіт за рік, РГД може отримати економічний ефект (економію витрат):

$$E = 60\,277 \cdot (12640000 / 1517520) = 502\,070 \text{ грн.}$$

Дякую за увагу!